

Plis, Zenon

Działalność usługowa w Płocku w pierwszym półroczu 1961 r.

Notatki Płockie 6/21, 31-34

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w tej rozmowie z kierownikiem Niemcem, zażądał przekazania mu omawianego rejestru zapasów z zabezpieczeniem dalszych dyspozycji.

Po tym każdego dnia oczekiwaliśmy, że w związku z działalnością Referatu Aprowizacji będziemy pociągani do odpowiedzialności. Potęgowały to stosowa-

wane przez Niemców różnego rodzaju represje wobec ludności polskiej.

Częściowe uspokojenie w tej sprawie nastąpiło po miesiącu, kiedy dowiedzieliśmy się, że ten sam hitlerowiec za swoją gorliwą pracę i dysponowanie tymi zapasami został przez swoich opiekunów... aresztowany.—

INFORMACJE i SPRAWOZDANIA

ZENON PLIS

DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W PŁOCKU W PIERWSZYM PÓŁROCZU 1961 R.

Tegoroczne zadania w dziedzinie usług były wyjątkowo skromne, ponieważ skromnymi wydawały się możliwości, szczególnie w zakresie lokalowym.

Dokonana inwentaryzacja wykazała istnienie w grudniu 1960 r. 330 punktów usługowych zatrudniających z górą 700 osób. Opracowany program rozwoju usług w latach 1961—65 wyznaczał na rok bieżący przyrost 8 punktów i 48 zatrudnionych.

W I półroczu powstało 10 punktów, a zatrudnienie wzrosło o 32 osoby.

Znaczna nadwyżka wykonania I półrocza w stosunku do planu jest w istocie rzeczy pozorą, wydając bowiem zezwolenia 5 murarzem wykazuje się wzrost 5 punktów usługowych.

W rzemiośle indywidualnym wystąpiły pewne pozytywne zmiany. Uległo likwidacji 8 punktów (szewstwo, krawiectwo, kowalstwo), których posiadamy 2-krotnie więcej w porównaniu z przeciętną krajową, zaś powstało 13 nowych, a w tym:

— murarzy	5 p-któw
— napr. samoch.	1 p-kt
— napr. radiotechn.	1 p-kt
— inne	6 p-któw
razem	13 p-któw

Rozwój sieci usługowej

Nadal zarówno sieć punktów usługowych, jak również zakres świadczonych usług pozostawiają wiele do życzenia. Pewna poprawa nastąpiła na odcinku odpłatnych napraw odbiorników radiowych i telewizyjnych wskutek podwojenia zatrudnienia punktu spółdz. „Mechanik” i uruchomienia 1 punktu rzemiosła indywidualnego. Wspomniana spółdzielnia wprowadziła również instalacje anten telewizyjnych, które przed tym wykonywane były nielegalnie.

Najbardziej zaniedbane są następujące usługi:

- pralnictwo
- usługa sprzętu motoryzacyjnego
- zduństwo
- naprawa agregatów chłodniczych.

P r a l n i c t w o. Podjęto starania, aby Płockie Zakłady Przemysłu Terenowego uruchomiły pralnię ogólnomiejską w dawnych garażach Fabryki Maszyn Żniwnych. Dokumentacja jest przygotowana. Budowa, której przypuszczalny koszt wyniesie ca 4 mln zł niestety, może się poważnie opóźnić. Ostateczny termin uruchomienia jeszcze nie został określony.

Potrzeby dyktują niezwłoczne ponowne zbadanie sprawy w celu przyspieszenia terminu uruchomienia, względnie znalezienia sposobów przejściowego załatwienia tej sprawy.

O b s ł u g a s p r z ę t u m o t o r y z a c y j n e g o. Wprowadzie uruchomiono w styczniu 1 punkt napraw sprzętu motoryzacyjnego, jednak łącznie 4 warsztaty rzemiosła indywidualnego i 7 osób zatrudnionych w prymitywnych warunkach, nie zaspakajają potrzeb ludności i miasta.

Obecnie nie posiadamy w Płocku żadnego punktu pielęgnacji i konserwacji sprzętu motoryzacyjnego, ani strzeżonego parkingu. Możliwości naprawcze są znikome. Problemem staje się sprawa garażowania. Przewidziana Uchwałą KERM-u budowa stacji obsługi w roku 1964, jak też zamierzenia w tym zakresie Rafinerii i Petrobudowy nie zapewniają załatwienia sprawy szybko i pomyślnie.

Zachodzi pilna konieczność podjęcia ostatecznej decyzji w sprawie terminowego uruchomienia w 1962 r. stosownego punktu obsługi przez Płockie Zakłady Przemysłu Terenowego zgodnie z Uchwałą Prezydium MRN z dnia 16. XII. 60 r.

Celowe byłoby natychmiastowe wykorzystanie terenu Fabryki Maszyn Żniwnych po tartaku (dawna baza remontowa transportu) dla zorganizowania przez PZPT jaknajmniejszym nakładem kosztów punktu obsługi samochodów i strzeżonego parkingu z jednoczesnym podjęciem nowej inwestycji.

Z d u Ń s t w o. Na kilkanaście tysięcy samych pieców pokojowych w mieście przypada zaledwie 4 zarejestrowanych zduńców pracujących samodzielnie. Jednostki uspołecznione nie świadczą w ogóle usług zduńskich, nawet zleceniodawcom uspołecznionym, gdyż obowiązujący Cennik Nr 51-A/60 Ministerstwa Budow-

nictwa i Przem. Mat. Budowlanych na roboty remontowo-budowlane i instalacyjne przewiduje za „przestawienie pieca licowanego kaflami, polegające na rozebraniu i ponownym wykonaniu pieca z wbudowaniem typowego osprzętu i oblicowaniem kaflami znormalizowanymi — 358 zł × 0,866 (mnożnik, który uwzględnia pokrycie świadczeń przez pracodawcę) za 1 m³”. Ponieważ typowy piec wynosi 0,75—0,80 m³ — stąd cena za postawienie 1 pieca wg. cytowanego cennika = ca 200 zł. W praktyce zaś cena ta wynosi 800 zł i więcej, płacą ją wszyscy (również Prezydium MRN) i nie rzadko wykonawcom nielegalnym, których z braku stałego miejsca ich pracy trudniej jest ujawnić. Należy ponaglić Spółdzielnię „Tęcza” do zorganizowania usług zdunkich, występując do Wojewódzkiej Komisji Cen o zatwierdzenie uzasadnionych cen na te usługi.

N a p r a w a a g r e g a t ó w c h ł o d n i c z y c h. Lepsze wyposażenie placówek handlowych i gastronomicznych wymaga zorganizowania punktu napraw i konserwacji agregatów chłodniczych. Ciepłsze dni wykazały (produkcja lodów P.Z.G.) jak dotkliwe grożą nam komplikacje. Nie należy dłużej godzić się z tym, by konserwacje i naprawy prowadziło przedsiębiorstwo z Warszawy posiadające monopol na naprawy gwarancyjne. Napraw tych już nie starcza, a telefony, podróże i zwłoka, to poważne sumy niepotrzebnie zmarnowanych pieniędzy. Zdecydowano, aby we wrześniu Spółdzielnia „Mechanik” uruchomiła tego rodzaju usługi. Spółdzielnia jednak potrzebna jest pomoc w przeszkoleniu kadry, której dotychczas niestety nie otrzymała z W.Z.S.P.

G a z y f i k a c j a b e z p r z e w o d o w a. Przeprowadzone rozmowy z dyr. Woj. Zjedn. PPPT w Warszawie wykazały, iż Płockie Zakłady Przem. Terenowego mogą otrzymać pomoc w uzyskaniu środków finansowych oraz butli w celu zorganizowania gazyfikacji bezprzewodnej w mieście.

Niezbędne pomieszczenie i teren składowania przedsiębiorstwo może wygospodarować we własnych obiektach w Radziwiu. Rozwiązanie sprawy w ten sposób wydaje się najbardziej celowe i korzystne dla miasta.

W trosce o kulturę świadczeń

Zbyt powolnym zmianom na lepsze ulega kultura świadczenia usług i wygląd estetyczny zakładów. Pewne sukcesy osiągnęła zwłaszcza Spółdzielnia „Mechanik” i „Tęcza”. Wkrótce Spółdz. Pracy „Ubiór” gruntownie zmodernizuje punkt przy ul. Tumskiej. Pozostałe punkty uspołecznione i rzemiosła indywidualne nadal w większości pozostają w zaniedbaniu z powodu braku nadzoru i kontroli ze strony przedsiębiorstw lub władzy terenowej. (Dotychczas nie powołano komórki kontroli usług). Dotkliwy brak postępu technicznego, doskonalenia kadr i zmian organizacyjnych, uniemożliwia poprawę jakości i rentowności, obniżenie niektórych pobieranych cen i skrócenie terminu wykonania. Np. trudno się zgodzić, aby

punkt Z.U.R.T. posiadający monopol na naprawy gwarancyjne odbiorników radiowych i telewizyjnych wyznaczał przy najdrobniejszych defektach 10-dniowy termin wykonania i często go przekraczał. Wprawdzie w posiadanym lokalu, wskutek równoczesnej działalności handlowej, nie można zatrudnić więcej niż 3-ch radiotechników, ale można i należy całkowicie wyprowadzić działalność handlową, której lokal ten nie odpowiada, jak też przejściowo, dopóki to nie nastąpi, zaniechać wykonywania napraw odpłatnych przez Z.U.R.T. na rzecz przyspieszenia napraw gwarancyjnych.

Konieczność tę uzasadnia fakt 2-krotnego przedłużenia z dniem 1. VII. br. okresu gwarancji na ten sprzęt tj. do roku czasu.

Sytuacja lokalowa

Zabezpieczenie lokali jako jednego z podstawowych warunków pomyślnego rozwoju usług przedstawia się w Płocku wyjątkowo krytycznie. Np. około 80 warsztatów indywidualnych mieści się kątem w mieszkaniach, często nadmiernie przeludnionych. Obecny niedobór powierzchni lokalowej wynosi minimum 1.200 m². Zorganizowane w I półroczu br. nowe punkty wymagały aż w 6-ciu wypadkach stosownego lokalu. Niestety, dotychczas nie otrzymano żadnego pomieszczenia i nie można było przeznaczyć, chociaż limit na rok bieżący przewiduje dla usług 345,5 m² z nowego budownictwa, zaś dokonana inwentaryzacja wyznaczyła dla windykacji ogółem 26 lokali o łącznej powierzchni 640 m². Lokale te zajęte są na mieszkania lub biura. Wskutek tych trudności np. nowopowstały punkt radiotechniczny przy ul. Kwiatka mieści się w czynnym warsztacie szewskim, na powierzchni zaledwie 18 m²!

Z poważnym niepokojem należy wspomnieć o planowanych zadaniach roku przyszłego, zwłaszcza dzielnicy Radziwie, w której rozwój usług oparty został całkowicie na budowie stosownego pawilonu w 1962 r.

Dotychczas Wojewódzki Zarząd Spółdzielni Pracy mimo 3-krotnego naszego wezwania, nie zajęł definitywnego stanowiska, a zwlekać z budową nie można już ani chwili.

Podobnie jest ze śródmieściem. Zabezpieczenie tutaj lokali dla usług poprzez przeznaczenie parteru (kilkaset m²) w nowej zabudowie narożnika Nowy Rynek — Al. Jachowicza znajduje się obecnie w sferze pobożnych marzeń. Nagli więc sprawa zastąpienia obecnych hipotez sporządzeniem konkretnego planu zabezpieczenia lokali dla usług w oparciu o opracowane już przez Wydział Przemysłu zapotrzebowanie obejmującej zarówno przydzielone limity, jak też wszelkie możliwości windykacji. Zagadnienie to wymaga znacznej precyzji wskutek braku odpowiednich normatywów i winno być dokonane przez fachowy organ odpowiedzialny za budownictwo. Ponadto zachodzi konieczność ponownego zbadania sprawy budowy inwestycji przez Spółdzielnię „Tęcza” w związku z poniesionymi już kosztami. Szybko rozwijający się front robót w mieście oraz

upadłość Spółdz. „Technobudowa” stawia przed Spółdzielnią „Tęcza” poważne zadania wymagające należytego zaplecza. Warunki lokalowe należy niezwłocznie poprawić w usługach radiotechnicznych ZURT-u (ul. Tumska 16) wyprowadzając jego działalność handlową. Pozwala na to istniejąca sieć sprzedaży tej branży obejmująca 6 różnych punktów.

Sprawą szczególnej wagi z racji na szybkie efekty jest maksymalne wykorzystanie istniejących rezerw lokalowych. Dotyczy to głównie Spółdzielni Rymarzy i Spółdz. Szewców, które poprzez wprowadzenie zmianowości i racjonalną gospodarkę winny w interesie ogółu mieszkańców zwolnić część swych pomieszczeń dla dobra innych rodzajów usług. Podjęto już takie kroki w stosunku do 5-ciu lokali, które drogą przemieszczeń pozwolą wygospodarować 3 wartościowe, wieloizbowe lokale w śródmieściu. Wydane decyzje o opróżnieniu — tylko w 2 wypadkach spotkały się z fanatycznym oporem. Sprawę rozstrzygnie ostatecznie Kolegium WRN.

Zaopatrzenie

Podczas, gdy w kraju zaopatrzenie w usługach uległo ostatnio pewnej poprawie, to w Płocku nadal ono szwankuje.

O t o p r z y k ł a d y :

1. Brak w sprzedaży części wymiennych do zmechanizowanego sprzętu gospodarstwa domowego, chociaż znajdują się one w punkcie naprawczym „Argedu”. Każdy, kto mógłby samodzielnie dokonać pewnych napraw przy niewielkich kosztach (zmiana paska) zmuszony jest ponieść wielokrotnie większe straty z tytułu kosztów przewozu, robocizny i przedłużenia się terminu. Legalni rzemieślnicy muszą podróżować, bądź płacić za części wraz z naliczoną robocizną. Polecono „Argedowi” wyposażenie sklepu sprzętu gosp. domowego przy ul. Tumskiej we wszystkie możliwe do zdobycia części wymienne.
2. Analogicznie ma się rzecz z Z.U.R.T-em. Przeniesienie jego punktu sprzedaży winno się zbiec w czasie z wprowadzeniem części wymiennych — czego obecnie brak.
3. Odcinek motoryzacyjny zwłaszcza samochodowy pozbawiony jest zaopatrzenia w najelementarniejsze akcesoria. Płock nie posiada uszczelek, taśm hamulcowych, szpachlówek i innych drobniagów. Poza ludnością nieobliczalnie straty ponosi cała miejscowa gospodarka wskutek przecieków, zbędnych wyjazdów, nawet przestojów. Nie można w zaopatrzeniu poważnie traktować istniejących dwóch sklepów (1 spółdzielczy i 1 prywatny) z obiektywnych przyczyn: nie mają dostępu do źródeł zakupu i nie interesują się rozwojem swych placówek. Natychmiastowe dotarcie do istotnego źródła zaopatrzenia (Motozbyt) bądź zainstalowanie faktycznego dystrybutora, na

co warunki sieci handlu kalkowicie zezwalają — jest nakazem chwili.

4. Żadnego usprawiedliwienia znaleźć nie można dla braków w zaopatrzeniu usług płocckich w dwa podstawowe artykuły: szkło i smołę.

Uspołecznione punkty szklarskie, wykonujące w 90% usługi dla ludności, bądź szkół nie są zaopatrzone przydziałem z WZSP, nie mają prawa kupna w otwartej sprzedaży, jak gdyby kiedykolwiek praktykowano, że dla oszklwienia okna, uprzednio sam klient musi zakupić (skrzynkę) szkła i udać się do szklarzy.

Placówki handlu nie tną szkła i najczęściej upłynniają go większymi partiami, zaś hasło „towar bezpośrednio dla klienta” oznacza faktyczne jego pomijanie. Jest on bezbronny wobec spekulacji.

Smołę zaś, której potrzeba w wielkościach wagonowych, przywozi się np. beczką z Gostynina lub dalszych miejscowości. Ten, któremu jest ona potrzebna, ponosi straty z tytułu przestojów, nie wykorzystanego samochodu itp.

Racjonalne więc będzie uznanie przez handel usługowych punktów szklarskich za partnerów do nabycia szkła z wolnego rynku, jak również wyznaczenie określonej organizacji handlowej w Płocku (np. GS-Biała) jako odpowiedzialnej za zaopatrzenie w smołę.

5. Obiektywne trudności z blachą dałoby się w pewnym stopniu złagodzić przez przejście odpadów użytkowych z F.M.Ż. Wymagałoby to przewyciężenia istniejących oporów, zamknięcia nie kontrolowanego spływu najczęściej na inne tereny i wyznaczenie ścisłego terminu sprzedaży dla wszystkich zainteresowanych.
6. Zaopatrzenie w tlen techniczny jest wyjątkowo skomplikowane, zaś w odniesieniu do rzemiosła posiada cechy przestępczości i odbywa się w sposób nielegalny. Ogólny koszt jest 4-krotnie wyższy niż faktyczna cena gazu. Karvgodne zaopatrzenie potęguje absurdalna polityka 2-tygodniowej cyrkulacji butli wyznaczona przez resort. Tego rodzaju normy można stosować w zużyciu tlenu przez produkcję. Usługi zaś, których nie daje się przewidzieć nie wytrzymują takiego kryterium. Z braku dostatecznej ilości butli najczęściej oczekuje się w usługach na dostawę tlenu, nie rzadko jednak wypuszcza się niewykorzystany tlen, byleby nie płacić kary za przeterminowanie butli. Z tych przyczyn niektóre warsztaty mechaniczne, zamiast wzbogacać wyposażenie, ograniczyły swe zdolności eliminując niezbędne dzisiaj spawalnictwo. Bezasadne zarządzenie winno być uchylone, a sprawa dystrybucji dokładnie zbadana i pomyślnie rozwiązana, drogą koncentracji zaopatrzenia. Przemawiają za tym waga netto — znikoma, tara — wysoka i łącznie ok. 250 km przewozu.

Zaopatrzenie w surowce, części wymienne i narzędzia w miejscowych placówkach drobnej wytwórczości zawsze stanowiło nierozwiązany problem. Dziś występuje ono bardzo ostro, a w przyszłości grozi jeszcze większymi komplikacjami. Regulacja tego odcinka zlikwiduje olbrzymie marnotrawstwo.

Nielegalna działalność gospodarza

W I półroczu 1960 r. ujawniono 1 przypadek a w II półroczu — 32, zaś w I półroczu br. — 21 przypadków nielegalnej działalności gospodarczej. Załatwienie tych spraw obok sukcesów pozaekonomicznych przyniosło skarbowi państwa kilkaset tysięcy złotych rocznie dodatkowych wpływów.

Są to jednak owoce, które „wzięły” się same bez szczególnego nakładu pracy. Można potwierdzić znane oświadczenie, iż działalność nielegalną prowadzi różnorodnymi formami ok. 300 osób, przede wszystkim aktualni pracownicy jednostek uspołecznionych.

Najbardziej zachwaszczonym odcinkiem jest budownictwo. Składanie miesięcznych sprawozdań z opisem istniejącej sytuacji dotychczas nie wywołało echa.

W lipcu br. podjęto próby skoordynowania wysiłków miejscowych czynników, lecz nadal główna rola przypada Wydziałowi Przemysłu, który nie posiadając dostatecznych środków etatowych, nie może panować nad sytuacją.

Koordynacja działalności usługowej

W świetle obowiązujących przepisów, zwłaszcza Uchwały Rady Ministrów, Nr 194/60 w sprawie rozwoju usług i Uchwał VIII Plenum KC Partii zadania w tej dziedzinie wrosły poważnie.

Wszystko, czego dotychczas dokonano stanowi niestety niewielki wkład i sprawa jest nadal aktualna.

W warunkach istnienia ok. 25 jednostek uspołecznionych i ok. 250 jednostek indywidualnych przy szerokim wachlarzu problematyki i poważnych zaległościach z lat ubiegłych, nadmiernej papierkowości wymyślonej odgórnie i powszechnych wadach stylu pracy organów współdziałających, zakres stale wzrastających zadań jest nieproporcjonalnie wielki w porównaniu ze zdolnością roboczą 2 pracowników.

Wymagają gruntownych przeobrażeń liczne systemy powoduje marnotrawstwo i bezduszność. Np. niezliczone podróże z Przedsiębiorstw plockich do Warszawy i dalej w sprawach administracyjnych lub zaopatrzeniowych

i odwrotnie z Warszawy do Płocka — zwłaszcza ze świadczeniem zmonopolizowanych usług.

Uporządkowanie gospodarki wogóle, usług zaś w szczególności poprzez właściwą koordynację, koncentrację i specjalizację jest dla Płocka kwestią wyjątkowo pilną i aktualną, z powodu dużej odległości od siedziby województwa i roli jaka przypadła miastu również w stosunku do najbliższych jednostek terenowych. Odnosi się to przede wszystkim do pionu spółdzielczości pracy, który zrzesza na naszym terenie aż 10, w większości karłowatych przedsiębiorstw.

Wielokrotnie podnoszono tę sprawę precyzując wnioski dotyczące m. in. połączenia niektórych przedsiębiorstw, powołania jednej komórki kontroli wykonania usług i podobnego jednoczenia innych istotnych funkcji organizacyjno-gospodarczych. Uwzględnienie tych wniosków pozwoliłoby wzmocnić gospodarczo spółdzielczość oraz zlikwidować marnotrawstwo czasu i środków dysponowanych przez nią w rozsypce przy braku należytej koordynacji terenowej. Pierwszym i niezaprzeczalnym sukcesem byłyby wysokie oszczędności na kosztach podróży i transportu. Następnie wzrosłaby wydajność i jakość pracy pionu administracyjnego, której braki dotkliwie się odczuwa.

Jak dotąd — efekt nie wielki. Zaledwie przystąpiono do odbycia zebrań na temat łączenia branżowych przedsiębiorstw. Wyprowadzenie z impasu niektórych usług uspołecznionych jest uwarunkowane wprowadzeniem uproszczonego rozrachunku, co likwidując biurokrację poważnie zmniejszy koszty wykonania. Mimo wielokrotnego nawoływania, z wyjątkiem Spółdzielni Inwalidów „Świt” przygotowującej się do ustawienia w ten sposób punktu 1 od września br. — nadal nic się nie czyni.

Nie wykonanie podstawowych zadań Uchwały Prezydium WRN z dnia 21. III. 61 r. w sprawie rozwoju usług — ogromnie ciężki i rozległa dziedzina usług w mieście nie została należycie zorganizowana. Oto przykłady:

1. wojewódzkie organizacje gospodarki nie powołały komórki kontroli usług,
2. nie zorganizowano odrębnej komórki d/s usług przy tut. Wydziale.

Kikadziesiąt wydanych aktów normatywnych w sprawach usług nie zdołano w Wydziale skompletować i przestudiować. Należy więc sądzić, iż nie dotarły one tam, gdzie powinny, mimo faktycznej potrzeby.

Samo powołanie zespołu koordynacyjnego d/s usług, podobnie jak przeprowadzone konferencje, narady i apele nie rozwiążą tego złożonego zagadnienia.